

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

7. veebruar 2018*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv (EL) 2015/2366 – Makseteenused siseturul – Artikli 35 lõige 1 – Tegevusloa saanud või registreeritud makseteenuse pakkujate maksesüsteemidele juurdepääsule esitatavad nõuded – Artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkt b – Nende nõuete kohaldamatus maksesüsteemide suhtes, mis koosnevad üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest – Nende nõuete kohaldamine kolme osapoolega maksekaardisüsteemide suhtes, kes on sõlminud kaubamärgi kooskasutuse- või agendilepingud – Kehtivus

Kohtuasjas C-643/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division'i (Administrative Court) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), kuninglik osakond (halduskolleegium) (Ühendkuningriik)) 19. oktoobri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. detsembril 2016, menetluses

The Queen, taotluse alusel, mille esitas:

American Express Company

versus

The Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury,

menetluses osalesid:

Diners Club International Limited,

MasterCard Europe SA,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin ja E. Regan (ettekandja),

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- American Express Company, esindajad: J. Turner, QC, J. Holmes, QC, barrister L. John, solicitor I. Taylor ja solicitor H. Ware,
- MasterCard Europe SA, esindajad: solicitor P. Harrison, solicitor S. Kinsella, advocate S. Pitt ja advocate J. Bedford,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: D. Robertson, keda abistas G. Facenna, QC,
- Euroopa Parlament, esindajad: R. van de Westelaken ja A. Tamás,
- Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: J. Bauerschmidt, I. Gurov ja E. Moro,
- Euroopa Komisjon, esindajad: H. Tserepa-Lacombe ja J. Samnadda,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada asi ilma kohtujuristi ettepanekuta, on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2015, L 337, lk 35) artikli 35 tõlgendamist ja kehtivust.
- 2 Taotlus on esitatud American Express Company ja Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury (Ühendkuningriigi majandus- ja rahandusministeerium, edaspidi „liikmesriigi ametiasutus“) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab kolme osapoolega maksekaardisüsteemidele selliste sätete kohaldamist, mis reguleerivad tegevusloa saanud või registreeritud kantud makseteenuse pakkujate juurdepääsu maksesüsteemidele.

Õiguslik raamistik

Määrus (EL) 2015/751

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määruse (EL) 2015/751 kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta (ELT 2015, L 123, lk 1) artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- 17) „nelja osapoolega maksekaardisüsteem“ – maksekaardisüsteem, mille puhul tehakse kaardipõhised maksetehingud maksja maksekontolt makse saaja maksekontole maksekaardisüsteemi, väljastaja (maksja poolel) ja vastuvõtja (makse saaja poolel) vahendusel;

[...]

30) „makselahenduse kaubamärk“ – mis tahes materiaalne või digitaalne nimi, termin, tähis, sümbol või nende kombinatsioon, millega on võimalik näidata, millise maksekaardiskeemi raames kaardipõhised maksetehingud tehakse;

[...]

32) „kaubamärgi kooskasutus“ – vähemalt ühe makselahenduse kaubamärgi ja vähemalt ühe mõne muu teenuse pakkuja kaubamärgi kasutamine samal kaardipõhisel makseinstrumendil;

[...]“

Direktiiv 2015/2366

4 Direktiivi 2015/2366 põhjendused 2, 6, 49, 50 ja 52 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Makseteenuste valdkonna liidu õigusraamistiku läbivaatamise tulemusel võeti vastu [määrus 2015/751]. [...]

[...]

(6) Tuleks kehtestada uued nõuded, et täita õiguslik vaakum, suurendada samal ajal õiguslikku selgust ning tagada, et õigusraamistikku kohaldatakse kogu liidus järjepidevalt. [...]

[...]

(49) Igale makseteenuse pakkujale on oluline omada juurdepääsu maksesüsteemide tehnilise infrastruktuuri teenustele. Sellise juurdepääsu suhtes tuleks siiski kohaldada asjakohaseid nõudeid nende süsteemide terviklikkuse ja stabiilsuse tagamiseks. Makseteenuse pakkuja, kes taotleb maksesüsteemis osalemise võimalust, peaks kandma süsteemi valikuga kaasnevat riski ning maksesüsteemile tõendama, et tema sisekorraldus on piisavalt kindel igasuguste riskide tõrjumiseks. Tavaliselt hõlmavad need maksesüsteemid näiteks nelja osapoollega maksekaardiskeeme ning peamisi maksete vahendamise süsteeme, mis töötlevad krediidikorraldusi ja otsekorraldusi. Tegevusloa saanud makseteenuse pakkujate erinevate kategooriate võrdse kohtlemise tagamiseks kõikjal liidus vastavalt nende tegevusloa tingimustele on vaja selgitada maksesüsteemidele juurdepääsu käsitlevaid sätteid.

(50) Sätestada tuleks tegevusloa saanud makseasutuste ja krediidasutuste mittediskrimineeriv kohtlemine, et kõik siseturul konkureerivad makseteenuse pakkujad saaksid võrdsetel tingimustel kasutada nende maksesüsteemide tehnilise infrastruktuuri teenuseid. Kuna tegevusloa saanud makseteenuse pakkujate ja käesoleva direktiivi või [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiivi 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT 2009, L 267, lk 7) artikli 3 kohast vabastust kasutavate makseteenuse pakkujate usaldatavusnõuded on erinevad, on asjakohane sätestada nende erinev kohtlemine. Igal juhul tohiks erinevusi hinnatingimustes lubada vaid siis, kui need on tingitud makseteenuse pakkujate erinevatest kuludest. [...]

[...]

(52) Maksesüsteemidele juurdepääsu käsitlevaid sätteid ei tuleks kohaldada süsteemide suhtes, mille on loonud ja mida haldab üks makseteenuse pakkuja. Sellised maksesüsteemid võivad maksesüsteemidega kas otseselt konkureerida või üldjuhul toimida turuniššides, mis ei ole

maksesüsteemidega piisavalt kaetud. Sellised süsteemid hõlmavad kolme osapoolega skeeme, nagu kolme osapoolega maksekaardiskeemid, tingimusel et need ei tegutse kunagi *de facto* nelja osapoolega maksekaardiskeemidena, näiteks tuginedes litsentsisaajatele, agentidele või kaubamärgi kooskasutuse partneritele. Need süsteemid hõlmavad üldjuhul ka telekommunikatsiooniteenuste pakkujate osutatud makseteenuseid, mille puhul skeemi haldaja on nii maksja kui ka makse saaja makseteenuse pakkuja, ning samuti pangakontsernide siseseid süsteeme. Selleks et stimuleerida konkurentsi, mida sellised suletud maksesüsteemid võivad pakkuda väljakujundatud tavapärastele maksesüsteemidele, ei oleks kolmandatele osapooltele nendele suletud maksesüsteemidele juurdepääsu andmine asjakohane. [...]"

5 Direktiivi 2015/2366 I jaotises „Sisu, kohaldamisala ja mõisted“ asuv artikkel 1 „Sisu“ sätestab lõikes 1:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse õigusnormid, mille kohaselt liikmesriigid eristavad järgmisi makseteenuse pakkujate kategooriaid:

- a) krediidasutused Euroopa Parlamendi ja nõukogu [26. juuni 2013. aasta] määruse (EL) nr 575/2013 [krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT 2013, L 176, lk 1)] artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses, sh liidus asuvad krediidasutuste filiaalid nimetatud määruse artikli 4 lõike 1 punkti 17 tähenduses, olenemata sellest, kas nende filiaalide peakontor asub liidus või [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta] direktiivi 2013/36/EL[, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT 2013, L 176, lk 338)] artikli 47 ja siseriikliku õiguse kohaselt liidust väljaspool;
- b) e-raha asutused direktiivi [2009/110] artikli 2 punkti 1 tähenduses, sh kooskõlas nimetatud direktiivi artikliga 8 ja siseriikliku õigusega e-raha asutuste filiaalid, kui need asuvad liidus ja nende peakontor asub liidust väljaspool ning üksnes juhul, kui nende filiaalide poolt osutatavad makseteenused on seotud e-raha väljastamisega;
- c) postižiroasutused, kes siseriiklike õigusaktide kohaselt võivad osutada makseteenuseid;
- d) makseasutused;
- e) Euroopa Keskpank (EKP) ja liikmesriikide keskpangad, kui nad ei tegutse rahandusasutuste või muude riigiasutustena;
- f) liikmesriigid või nende piirkondlikud või kohalikud asutused, kui nad ei tegutse riigiasutustena.“

6 Direktiivi 2015/2366 artikkel 4 „Mõisted“ sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- 3) „makseteenus“ – I lisas loetletud üks või mitu äritegevuse liiki;
- 4) „makseasutus“ – juriidiline isik, kellele on antud tegevusluba kooskõlas artikliga 11 makseteenuste osutamiseks ja täitmiseks kõikjal liidus;

[...]

7) „maksesüsteem“ – rahaliste vahendite edastamise süsteem, millel on ametlikud standardid ja ühtsed eeskirjad maksetehingute töötlemiseks, kliiringuks ja/või arveldamiseks;

[...]

11) „makseteenuse pakkuja“ – artikli 1 lõikes 1 osutatud ettevõtja või füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab artiklite 32 või 33 kohast vabastust;

[...]

38) „agent“ – füüsiline või juriidiline isik, kes tegutseb makseteenuste osutamisel makseasutuse nimel;

[...]

40) „konsolideerimisgrupp“ – ettevõtjate grupp, mis on üksteisega seotud [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta] direktiivi 2013/34/EL [teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT 2013, L 182, lk 19)] artikli 22 lõigetes 1, 2 või 7 osutatud viisil, või ettevõtjad, mis on määratletud komisjoni [7. jaanuari 2014. aasta] delegeeritud määruse (EL) nr 241/2014[, millega täiendatakse määrust nr 575/2013 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, milles käsitletakse krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavaid omavahendite nõudeid (ELT 2014, L 74, lk 8)] artikli 4, 5, 6 ja 7 alusel ja mis on üksteisega seotud määruse [nr 575/2013] artikli 10 lõikes 1, artikli 113 lõikes 6 või lõikes 7 osutatud viisil;

[...]

47) „makselahenduse kaubamärk“ – mis tahes materiaalne või digitaalne nimi, termin, tähis, sümbol või nende kombinatsioon, millega on võimalik näidata, millise maksekaardiskeemi raames kaardipõhised maksetehingud tehakse;

[...]“

7 Direktiivi 2015/2366 II jaotise „Makseteenuse pakkujad“ 1. peatükis „Makseasutused“ on artikkel 11 „Tegevusloa andmine“. Selle artikli lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid nõuavad, et ettevõtjad, kellele ei ole osutatud artikli 1 lõike 1 punktides a, b, c, e ja f, ning artiklite 32 või 33 kohast erandit mittekasutavad füüsilised või juriidilised isikud, kes kavatsevad osutada makseteenuseid, omandavad enne makseteenuse osutamise alustamist tegevusloa makseasutusena tegutsemiseks. [...]“

8 Selle direktiivi II jaotise 2. peatükis „Ühissätted“ on artikkel 35 „Juurdepääs maksesüsteemidele“. See artikkel sätestab:

„1. Liikmesriigid tagavad, et sätted, mis reguleerivad tegevusloa saanud või registrisse kantud juriidilistest isikutest makseteenuse pakkujate juurdepääsu maksesüsteemidele, on objektiivsed, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed ning nende sätetega ei takistata juurdepääsu rohkem, kui on vaja spetsiifiliste riskide, nagu arveldusriski, operatsiooniriski ja äririski eest kaitsmiseks ning maksesüsteemi finantsstabiilsuse ja toimimise stabiilsuse kaitsmiseks.“

Maksesüsteemid ei tohi makseteenuse pakkujatele, makseteenuse kasutajatele ega teistele maksesüsteemidele kehtestada ühtegi järgmistest nõuetest:

- a) sätted, millega piiratakse tõhusat osalemist teistes maksesüsteemides;
- b) mis tahes eeskiri, millega diskrimineeritakse tegevusloa saanud makseteenuse pakkujaid või registreeritud makseteenuse pakkujaid osaliste õiguste ja kohustuste osas;
- c) mis tahes piirangud institutsioonilise seisundi alusel.

2. Lõiget 1 ei kohaldata:

[...]

- b) maksesüsteemide suhtes, mis koosnevad üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest.

[...]“

- 9 Direktiivi 2015/2366 I lisas „Makseteenused“ on loetletud selle direktiivi artikli 4 punktis 3 osutatud äritegevused, mida käsitatakse nimetatud direktiivi tähenduses „makseteenustena“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 Eelotsusetaotlusest nähtub, et American Express on rahvusvaheline teenuseid osutav äriühing, kes pakub koos oma konsolideeritud tütarettevõtjatega tarbijatele ja ettevõtjatele makse-, reisi-, rahavahetus- ja püsikliendiplatvormiteenuseid. Lisaks tegeleb ta kaartide väljastamise ja vastuvõtmisega kogu maailmas, kaasa arvatud Euroopa Liidus. American Express käitab koos oma tütarettevõtjatega American Expressi maksekaardisüsteemi (edaspidi „Amex“), mis on kolme osapoolega maksekaardisüsteem. Nimetatud süsteem on sõlminud liidus kaubamärgi kooskasutuse ja teenuseosutamise lepinguid, mille tõttu võivad neile laieneda – olenevalt sellest, millise vastuse annab Euroopa Kohus küsimusele direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tõlgendamise kohta – selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsu kohustused.
- 11 Liikmesriigi ametiasutus haldab Her Majesty's Treasury't (Ühendkuningriigi rahandusministeerium). Viimati nimetatud asutus vastutab lõppinstantsina Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile direktiivi 2015/2366 kohaldamise, täitmise ja mis tahes muul moel rakendamise seotud kohustuste täitmise eest.
- 12 American Express palus eelotsusetaotluse esitanud kohtult luba esitada kaebus „[liikmesriigi ametiasutuse] poolt [direktiivi 2015/2366] artikli 35 lõike 1 – osas, milles see näeb ette kaubamärgi kooskasutuse ja/või agendi tingimuse – kohaldamise, täitmise või mis tahes muul viisil rakendamise kavatsuse ja/või kohustuse“ õiguspärasuse kohtulikuks kontrollimiseks (*judicial review*). Nimetatud kohus andis selleks loa.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub selgitada, kas direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tuleb tõlgendada nii, et kolme osapoolega maksekaardisüsteem, mis on sõlminud kaubamärgi kooskasutus- või agendilepingud, on vabastatud selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsu nõuete täitmisest. See kohus nimelt leiab, et direktiivi põhjendus 52 ei võimalda anda sellele küsimusele selget vastust.

- 14 Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et kui Euroopa Kohus peaks otsustama, et need nõuded on kohaldatavad selliste kolme osapoolega maksekaardisüsteemide suhtes, mis on sõlminud kaubamärgi kooskasutus- ja/või agendilepingud, tuleks hinnata ka American Expressi väidet, mille kohaselt on direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõige 1 põhjenduse puudumise, ilmse hindamisvea ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise tõttu kehtetu.
- 15 Neil asjaoludel otsustas High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), kuninglik osakond (halduskolleegium) (Ühendkuningriik)) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas maksesüsteemile, mille suhtes muidu ei kohaldataks direktiivi [2015/2366] artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsukohustust vastavalt [selle] direktiivi artikli 35 lõike 2 punktile b, laieneb [nimetatud kohustus] esiteks siis, kui see süsteem on sõlminud kaubamärkide kooskasutamise lepingud kooskasutuse partneritega, kes ise ei osuta selles süsteemis makseteenuseid seoses kaubamärkide kooskasutamise kaudu pakutavate toodetega, ja/või teiseks siis, kui makseteenuste osutamisel kasutatakse enda nimel agenti?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas viidatud direktiivi artikli 35 lõige 1 on kehtetu osas, milles on sätestatud, et niisugused lepingud sõlminud maksesüsteemide suhtes tuleb kohaldada juurdepääsukohustust, kui:
- a) rikutud on ELTL artikli 296 kohast põhjendamiskohustust;
 - b) tehtud on ilmne hindamisviga, ja/või;
 - c) rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 16 Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjon väidavad, et eelotsusetaotlus on täielikult vastuvõetamatu esiteks põhjusel, et poolte vahel puudub tegelik vaidlus, teiseks seetõttu, et liikmesriigi kohus ei esita eelotsusetaotluses minimaalselt vajalikku teavet, kuna ei too välja olulisi faktilisi asjaolusid ega põhjuseid, miks tal tekkisid küsimused põhikohtuasjas kõnealuste sätete tõlgendamise ja kehtivuse kohta, ning kolmandaks seetõttu, et liikmesriigi ametiasutuse poolt nende sätete kohaldamise või rakendamise „kavatsuse ja/või kohustuse“ õiguspärasuse kohtulikuks kontrollimiseks kaebuse esitamine kujutab endast sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas vahendit, mille abil tahetakse mööda minna EL toimimise lepingus sätestatud õiguskaitsevahendite süsteemist.
- 17 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et ainult liikmesriigi kohus, kelle lahendada on vaidlus ja kes vastutab langetatava kohtuotsuse eest, saab kohtuasja eripära arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust oma otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õigusnormi tõlgendust või kehtivust, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (16. juuni 2015. aasta kohtuotsus, Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 24).
- 18 Seega kehtib eeldus, et liidu õiguse küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendusel või kehtivuse kontrollimisel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (16. juuni 2015. aasta kohtuotsus, Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25).

- 19 Alustuseks tuleb selle kohta, kas põhikohtuasja vaidlus on tegelik, märkida, et American Express palub oma kaebusega eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas liikmesriigi ametiasutuse poolt vaidlusaluste sätete kohaldamise või rakendamise „kavatsus ja/või kohustus“ on õiguspärane. Selle kohta nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja poolte hinnangul ei olnud see kaebus põhjendatud. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul on palutud see eriarvamus lahendada ja kuna põhikohtuasja poolte vahel on tõepoolest vaidlus selle direktiivi asjaomaste sätete tõlgenduse ja kehtivuse üle, siis ei ole ilmne, et põhikohtuasja vaidlus ei ole tegelik (vt analoogia alusel 10. detsembri 2002. aasta kohtuotsus, *British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, punktid 36 ja 38, ning 4. mai 2016. aasta kohtuotsus, *Pillbox* 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 17).
- 20 Ülejäänud osas tuginevad argumendid, mille eesmärk on tõendada põhikohtuasja vaidluse kunstlikku laadi ja mis põhinevad asjaolul, et liikmesriigi ametiasutuse poolt puudub mis tahes tegu või tegevusetus, mis annaks alust esitada kaebus õiguspärasuse kohtulikaks kontrollimiseks, kriitikal põhikohtuasjas kõnealuse kaebuse vastuvõetavuse üle ja selle üle, kuidas eelotsusetaotluse esitanud kohus hindas faktilisi asjaolusid selleks, et kohaldada riigisiseses õiguses ette nähtud kriteeriume. Samas ei ole Euroopa Kohtu ülesanne seada kahtluse alla seda hinnangut, mis käesolevas menetluses kuulub liikmesriigi kohtu pädevusse, ega kontrollida, kas otsus eelotsusetaotlus esitada on vastu võetud kohtukorraldust ja -menetlust reguleerivate riigisiseste õigusnormide kohaselt. Järelikult ei ole need argumendid piisavad, et ümber lükata käesoleva kohtuotsuse punktis 18 märgitud asjakohasuse eeldust (vt analoogia alusel 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus, *Gauweiler jt*, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 26).
- 21 Teiseks, seoses väitega, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole piisavalt toonud välja olulisi faktilisi asjaolusid ega põhjuseid, miks tal tekkisid küsimused põhikohtuasjas kõnealuste sätete tõlgendamise ja kehtivuse kohta, tuleb märkida, et Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 punkti a kohaselt tuleb eelotsusetaotluses anda „lühikäsitla vaidluse esimest ja asjassepuutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaade faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad“.
- 22 Piisab, kui eelotsusetaotlusest nähtuvad põhikohtuasja ese ja selles tekkinud liidu õiguskorda puudutavad peamised küsimused, et liikmesriikidel ja teistel huvitatud pooltel oleks võimalik vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 23 esitada oma märkused ja osaleda tõhusalt Euroopa Kohtu menetluses (8. septembri 2009. aasta kohtuotsus, *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International*, C-42/07, EU:C:2009:519, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Antud asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et Amex koosneb üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tähenduses ja võib seetõttu kuuluda selles sättes ette nähtud erandi kohaldamisalasse. Ent eelotsusetaotlusest nähtub ka see, et Amex on sõlminud liidus mitmeid kaubamärgi kooskasutuse ja teenuste osutamise lepinguid, mis olenevalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõlgendamisküsimusest võib äriühingu suhtes kaasa tuua tema väljajäämise selle sätte kohaldamisalast, misjuhul kohaldatakse tema suhtes selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõudeid.
- 24 Eelotsusetaotluses on niisiis lühidalt, kuid täpselt esitatud põhikohtuasja vaidluse alus ja laad, mille lahendus sõltub tema hinnangul nende sätete tõlgendamisest ja kehtivusest. Sellest järeldub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus määratles oma liidu õiguse tõlgendamise taotluse faktiliselt ja õiguslikult piisavalt, et Euroopa Kohus saaks taotlusele anda tarviliku vastuse (vt analoogia alusel 7. juuli 2016. aasta kohtuotsus, *Genentech*, C-567/14, EU:C:2016:526, punkt 27).
- 25 Teiseks, mis puudutab küsimust, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus on piisavalt toonud välja põhjused, miks tal tekkisid küsimused põhikohtuasjas kõnealuste sätete tõlgendamise ja kehtivuse kohta, siis tuleneb lojaalsest koostööst, mille vaimus tuleb eelotsusemenetlust läbi viia, et liikmesriigi kohtul tuleb eelotsusetaotluses tingimata esitada need täpsed põhjused, miks ta peab liidu õiguse

teatavate õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimustele antavat vastust vaidluse lahendamisel vajalikuks (vt selle kohta 4. mai 2016. aasta kohtuotsus, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 26 Seetõttu on oluline, et liikmesriigi kohus tooks eelkõige välja täpsed põhjused, mille tõttu ta on hakanud liidu õiguse teatavate õigusnormide tõlgenduses või kehtivuses kahtlema, ning esitaks kehtetuse alused, millega seetõttu tuleb tema arvates arvestada. Selline nõue tuleneb ka kodukorra artikli 94 punktist c (vt selle kohta, 4. mai 2016. aasta kohtuotsus, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Antud juhul märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus oma taotluses, korrates osaliselt American Expressi ja MasterCard Europe SA sellekohaseid väiteid, et teatavate direktiivi 2015/2366 sätete tõlgendamine oli ebaselge. Samamoodi märkis ta, et Euroopa Kohtul võib olenevalt nendele sätetele antavast tõlgendusest osutada vajalikuks anda hinnang ka American Expressi esitatud kehtetuse alustele.
- 28 Sellest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei leia mitte üksnes seda, et põhikohtuasja poolte esitatud argumendid tõstatavad tõlgendamisküsimuse, mille vastus on ebaselge, vaid ka seda, et American Expressi esitatud kehtetuse alused, mida ta eelotsusetaotluses kordab, võivad osutada põhjendatuks.
- 29 Kolmandaks, seoses väitega, mille kohaselt direktiivi 2015/2366 liikmesriigi ametiasutuse poolse kohaldamise või rakendamise „kavatsuse ja/või kohustuse“ õiguspärasuse kontrollimiseks kaebuse esitamine kujutab endast vahendit, mille abil tahetakse mööda minna EL toimimise lepingus sätestatud õiguskaitsevahendite süsteemist sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, kus see ametiasutus ei ole Amexi suhtes võtnud ühtki meedet ja see asutus piirdus väitega, et ta ei ole vastu põhikohtuasja kaebuse esitamisele, tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba tunnistanud vastuvõetavaks mitu eelotsusetaotlust, mis käsitlevad teise õiguse aktide tõlgendamist ja/või kehtivust ja mis on koostatud selliste kaebuste raames, milles taotletakse õiguspärasuse kontrolli, eelkõige kohtuasjades, milles tehti 10. detsembri 2002. aasta kohtuotsus British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco (C-491/01, EU:C:2002:741), 3. juuni 2008. aasta kohtuotsus Intertanko jt (C-308/06, EU:C:2008:312), 8. juuli 2010. aasta kohtuotsus Afton Chemical (C-343/09, EU:C:2010:419), 4. mai 2016. aasta kohtuotsus Pillbox 38 (C-477/14, EU:C:2016:324) ja 4. mai 2016. aasta kohtuotsus Philip Morris Brands jt (C-547/14, EU:C:2016:325).
- 30 Lisaks ei sõltu eraõiguslike isikute võimalus tugineda liikmesriigi kohtus liidu üldakti kehtetusele sellest, kas mainitud üldakti suhtes on riigisisese õiguse alusel juba tegelikult võetud rakendusmeetmeid. Piisab sellest, et liikmesriigi kohtu menetluses on reaalne õigusvaidlus, mille käigus niisuguse akti kehtivuse küsimus kaudselt üles kerkib. Ent nagu nähtub ka käesoleva kohtuotsuse punktidest 14, 19, 20, 27 ja 28, on põhikohtuasja vaidluse puhul see tingimus täidetud (vt analoogia alusel 10. detsembri 2002. aasta kohtuotsus, British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punkt 40; 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus, Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 29; 4. mai 2016. aasta kohtuotsus, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 19; ja 4. mai 2016. aasta kohtuotsus, Philip Morris Brands jt, C-547/14, EU:C:2016:325, punkt 35).
- 31 Neil asjaoludel ei ilmne, et põhikohtuasja kaebus esitati selleks, et minna mööda EL toimimise lepingus sätestatud õiguskaitsevahendite süsteemist.
- 32 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Esimene küsimus

- 33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib esimese küsimusega sisuliselt, kas direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tuleb tõlgendada nii, et kolme osapoolega maksekaardisüsteem, mis on sõlminud kaubamärgi kooskasutuse lepingu kooskasutuse partneriga, kes ise ei osuta selles süsteemis makseteenuseid seoses kaubamärkide kooskasutamise kaudu pakutavate toodetega, või mis kasutab makseteenuste osutamiseks agentit, jääb välja selles sättes ette nähtud erandi kohaldamisalast ja seega kohaldatakse tema suhtes direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud nõudeid.
- 34 Alustuseks tuleb meenutada, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud, et „[l]iikmesriigid tagavad, et sätted, mis reguleerivad tegevusloa saanud või registrisse kantud juriidilistest isikutest makseteenuse pakkujate juurdepääsu maksesüsteemidele, on objektiivsed, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed ning nende sätetega ei takistata juurdepääsu rohkem, kui on vaja spetsiifiliste riskide, nagu arveldusriski, operatsiooniriski ja äririski eest kaitsmiseks ning maksesüsteemi finantsstabiilsuse ja toimimise stabiilsuse kaitsmiseks“. Selle direktiivi artikli 35 lõike 1 teine lõik näeb lisaks ette nõuded, mida maksesüsteemid ei või ühelgi juhul kehtestada makseteenuste osutajatele, makseteenuste kasutajatele või teistele maksesüsteemidele.
- 35 Direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punktis b on sätestatud, et direktiivi artikli 35 lõiget 1 ei kohaldata „maksesüsteemide suhtes, mis koosnevad üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest“. Mõiste „konsolideerimisgrupp“ on direktiivi artikli 4 punktis 40 määratletud kui „ettevõtjate grupp, mis on üksteisega seotud direktiivi [2013/34] artikli 22 lõigetes 1, 2 või 7 osutatud viisil, või ettevõtjad, mis on määratletud delegeeritud määruse [nr 241/2014] artikli 4, 5, 6 ja 7 alusel ja mis on üksteisega seotud määruse [nr 575/2013] artikli 10 lõikes 1, artikli 113 lõikes 6 või lõikes 7 osutatud viisil.“
- 36 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 23, ei ole vaidlust selles, et selline kolme osapoolega maksekaardisüsteem nagu Amex koosneb üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest eelmise punkti tähenduses.
- 37 Sellest tuleneb, et üldjuhul ei kohaldata sellise kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõudeid, välja arvatud juhul, kui tema tegevuses osaleb kolmas isik ja teda ei saa enam pidada koosnevaks üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest selle direktiivi artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tähenduses.
- 38 Antud juhul väidab American Express, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tuleb tõlgendada nii, et pelgalt asjaolu, et kolme osapoolega maksekaardisüsteem on sõlminud kaubamärgi kooskasutuse ja agendilepingud, ei too kaasa tema suhtes juurdepääsunõuete kohaldamist. Nimelt jääb kaubamärgi kooskasutuse lepingute puhul, mille raames kooskasutuse partner ei osuta ühtki makseteenust, ainsaks kaartide väljastajaks ja nende kaartide kasutamisel tehtud tehingute ainsaks vastuvõtjaks maksesüsteem. Samamoodi ei muuda agendi kasutamine makseteenuse osutamisel makseteenuse osutaja olemust maksekaartide süsteemis. Järelikult on juurdepääsunõuded nimetatud süsteemi suhtes kohaldatavad vaid juhul, kui kolme osapoolega maksekaardisüsteem annab täiendavale makseteenuste osutajale litsentsi selle süsteemi sees.
- 39 MasterCard Europe väidab seevastu, et kolme osapoolega maksekaartide süsteemi jaoks toob pelgalt asjaolu, et kasutatakse kaubamärgi kooskasutuse partnerit või agentit, tema suhtes kaasa juurdepääsunõuete kohaldamise, kuna sellisel juhul ei saa seda süsteemi pidada direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punktis b sätestatud erandi kohaldamisalasse kuuluvaks.
- 40 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus, komisjon vs. Saksamaa, C-616/15, EU:C:2017:721, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 41 Esiteks nähtub direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punktist b, et selliste makseteenuse pakkujate osalemine samas maksesüsteemis, kes ei kuulu samasse konsolideerimisgruppi, toob kaasa maksesüsteemi suhtes nimetatud sättes ette nähtud erandi kohaldamata jätmise ja seega tema suhtes selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõuete kohaldamise.
- 42 Direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktist 11 tuleneb, et makseteenuse pakkuja on „artikli 1 lõikes 1 osutatud ettevõtja või füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab [selle] artiklite 32 või 33 kohast vabastust“. Viidatud artikli 1 lõige 1 eristab kuut makseteenuse pakkujate kategooriat: krediidasutused, e-raha asutused direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 1 tähenduses, postižiroasutused, kes siseriiklike õigusaktide kohaselt võivad osutada makseteenuseid, makseasutused, Euroopa Keskpank ja liikmesriikide keskpangad, kui nad ei tegutse rahaasutuste või muu riigiasutusena, samuti liikmesriigid või nende piirkondlikud või kohalikud asutused, kui nad ei tegutse riigiasutustena. Artiklid 32 ja 33 näevad omakorda ette vabastused füüsilistele ja juriidilistele isikutele, kes osutavad teatavaid makseteenuseid.
- 43 Mis puudutab küsimust, kas kaubamärgi kooskasutamise partner või agent kuulub eelmises punktis osutatud mõiste „makseteenuse pakkuja“ alla, siis tuleb märkida, et esiteks ei ole mõistet „kooskasutus“ direktiivis 2015/2366 tõepoolest määratletud. Samas nähtub selle direktiivi põhjendusest 2, et makseteenuste valdkonna liidu õigusraamistik, mille läbivaatamise tulemusel võeti vastu nimetatud direktiiv, sai täiendust määrusega 2015/751. Sama direktiivi põhjendusest 6 nähtub veel, et liidu seadusandja eesmärk oli tagada, et makseteenuste valdkonna õigusraamistikku kohaldatakse kogu liidus järjepidevalt.
- 44 Määruse 2015/751 artikli 2 punktis 32 on kaubamärgi kooskasutus määratletud kui „vähemalt ühe makselahenduse kaubamärgi ja vähemalt ühe mõne muu teenuse pakkuja kaubamärgi kasutamine samal kaardipõhisel makseinstrumendil“. Mis puudutab mõistet „makselahenduse kaubamärk“, siis on see määratletud nii viidatud määruse artikli 2 punktis 30 kui ka direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 47 kui „mis tahes füüsilisel andmekandjal asetsev või digitaalselt avaldatud nimi, termin, tähis, sümbol või nende kombinatsioon, millega on võimalik näidata, millise maksekaardisüsteemi raames kaardipõhised maksetehingud tehakse“.
- 45 Teiseks, mõiste „agent“ on direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 38 määratletud kui „füüsiline või juriidiline isik, kes tegutseb makseteenuste osutamisel makseasutuse nimel“. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 42, moodustavad makseasutused ühe kuuest makseteenuse pakkujate kategooriast, mis on loetletud selle direktiivi artikli 1 lõikes 1.
- 46 Nii ei saa mõistete „kaubamärgi kooskasutus“ ja „agent“ asjaomastest määratlustest tuletada, et kaubamärgi kooskasutuse partner või agent on tingimata makseteenuse pakkuja direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 11 tähenduses.
- 47 Tuleb sedastada, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b sõnastusest ei nähtu otsesõnu, et asjaolu tõttu, et maksesüsteemi jaoks, mis koosneb üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest, tooks kaubamärgi kooskasutuse partnerile või agendile tuginemine tingimata kaasa sellisele süsteemile nimetatud sättes ette nähtud erandi kohaldamata jätmise. Kui liidu seadusandja oleks soovinud selle sätte kohaldamisala selliselt piirata, siis oleks ta saanud selle sõnaselgelt ette näha (vt analoogia alusel 19. märtsi 2009. aasta kohtuotsus, komisjon vs. Itaalia, C-275/07, EU:C:2009:169, punkt 99).
- 48 Teiseks, mis puudutab direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b konteksti, siis tuleb meenutada, et direktiivi artikli 35 eesmärk on – nagu nähtub selle artikli lõike 1 esimesest lõigust – reguleerida eelkõige tegevusloa saanud või registrisse kantud teenuse pakkujate maksesüsteemidele juurdepääsu tingimusi. Samas haakub sellise eesmärgiga artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b

tõlgendus, mille kohaselt kolme osapoolega maksekaardisüsteemile, mis otsustab avaneda ja lubab oma tegevuses osaleda makseteenuse pakkujal, kes ei kuulu konsolideerimisgruppi, kohaldatakse nimetatud direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõudeid.

- 49 Direktiivi 2015/2366 põhjenduses 52 on küll märgitud, et sellised süsteemid, mille on loonud ja mida haldab üks makseteenuse pakkuja, „hõlmavad kolme osapoolega skeeme, nagu kolme osapoolega maksekaardiskeemid, tingimusel et need ei tegutse kunagi *de facto* nelja osapoolega maksekaardiskeemidena, näiteks tuginedes litsentsisaajatele, agentidele või kaubamärgi kooskasutuse partneritele“.
- 50 Kuid vastupidi sellele, mida väidab MasterCard Europe, ei anna see põhjendus alust tõlgendusele, et iga kaubamärgi kooskasutuse või agendileping, mille on kolme osapoolega maksesüsteem sõlminud, toob tingimata kaasa selle süsteemi väljajäämise direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b kohaldamisalast.
- 51 Sellega seoses tuleb meenutada, et liidu teise õiguse akti põhjendus, kuigi see võib võimaldada selgitada õigusnormile antavat tõlgendust, ei saa iseendast kujutada sellist normi (vt selle kohta 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus, Casa Fleischhandel, 215/88, EU:C:1989:331, punkt 31).
- 52 Komisjoni väitel ei saa igal juhul direktiivi 2015/2366 põhjenduse 52 ega ka ühegi teise selle direktiivi sätte sõnastus takistada artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tõlgendamist nii, et juhul, kui maksekaardisüsteem tugineb kaubamärgi kooskasutuse partnerile või agendile, peab kooskasutuse partner või agent olema makseteenuse pakkuja või et tema rolli selles süsteemis peab saama pidada samaväärseks sellise pakkuja tegevusega, selleks et nimetatud süsteemi ei saaks enam käsitada üksnes konsolideerimisgruppi kuuluvatest makseteenuse pakkujatest koosnevana viimati nimetatud sätte tähenduses.
- 53 Esiteks tuleb märkida, et selle direktiivi põhjendus 52 näeb esimeses lauses ette, et maksesüsteemidele juurdepääsu käsitlevaid sätteid ei tuleks kohaldada süsteemide suhtes, „mille on loonud ja mida haldab üks makseteenuse pakkuja“, rõhutades seega just nende makseteenuse pakkujate arvu, kes on seotud süsteemi haldamisega.
- 54 Teiseks, kuigi nimetatud põhjendusest nähtub, et selliseid kaardisüsteeme, mis tuginevad kaubamärgi kooskasutuse partneritele või agentidele, võib *de facto* käsitada nelja osapoolega maksekaardisüsteemidena, tuleb meenutada ka seda, et nelja osapoolega maksekaardisüsteem on määruse 2015/751 artikli 2 punktis 17 määratletud kui „maksekaardisüsteem, mille puhul tehakse kaardipõhised maksetehingud maksja maksekontolt makse saaja maksekontole maksekaardisüsteemi, väljastaja (maksja poolel) ja vastuvõtja (makse saaja poolel) vahendusel“.
- 55 Järelikult, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 43 esitatud kaalutlusi, iseloomustab klassikalist nelja osapoolega maksekaardisüsteemi direktiivi 2015/2366 tähenduses erinevate makseteenuse pakkujate osalemine, kes osutavad kaardipõhiste maksetehingute raames „vastuvõtja“ ja „väljastaja“ teenuseid.
- 56 Nagu komisjoni väitis, tuleb seega tõdeda, et direktiivi 2015/2366 põhjenduses 52 esitatud näited olukordadest, kus kolme osapoolega maksekaardisüsteemid sõlmivad lepingud agentide või kaubamärgi kooskasutuse partneritega, üksnes näitlikustavad seda, kuidas need süsteemid võivad korraldada oma tegevussuhteid nii, et praktikas võiksid need selles direktiivis ette nähtud juurdepääsunõuete kohaldamise eesmärgil tegutseda nagu nelja osapoolega maksekaardisüsteemid.
- 57 Kolmandaks tuleb seoses eesmärkidega, mida taotletakse direktiiviga 2015/2366, mille hulka kuuluvad põhikohtasjas kõnealused sätted, meenutada direktiivi põhjendust 49, mille kohaselt „[i]gale makseteenuse pakkujale on oluline omada juurdepääsu maksesüsteemide tehnilise infrastruktuuri

teenustele“ ning et „[t]egevusloa saanud makseteenuse pakkujate erinevate kategooriate võrdse kohtlemise tagamiseks kõikjal liidus vastavalt nende tegevusloa tingimustele on vaja selgitada maksesüsteemidele juurdepääsu käsitlevaid sätteid“.

- 58 Samuti on direktiivi 2015/2366 põhjenduses 50 märgitud, et „sätestada tuleks tegevusloa saanud makseasutuste ja krediidasutuste mittediskrimineeriv kohtlemine, et kõik siseturul konkureerivad makseteenuse pakkujad saaksid võrdsetel tingimustel kasutada nende maksesüsteemide tehnilise infrastruktuuri teenuseid“. Lisaks on selles põhjenduses märgitud, et „kuna tegevusloa saanud makseteenuse pakkujate ja käesoleva direktiivi või direktiivi [2009/110] artikli 3 kohast vabastust kasutavate makseteenuse pakkujate usaldatavusnõuded on erinevad, on asjakohane sätestada nende erinev kohtlemine“.
- 59 Lõpuks on direktiivi 2015/2366 põhjenduses 52 märgitud muu hulgas, et selleks, et stimuleerida konkurentsi, mida sellised suletud maksesüsteemid nagu kolme osapoolega maksekaardisüsteemid, mis ei tegutse kunagi *de facto* nelja osapoolega maksekaardiskeemidena, võivad pakkuda väljakujundatud tavapärastele maksesüsteemidele, ei oleks kolmandatele osapooltele nende suletud maksesüsteemidele juurdepääsu andmine asjakohane.
- 60 Käesoleva kohtuotsuse punktides 57–59 esitatud kaalutlustest nähtub, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 eesmärk on tagada, et põhimõtteliselt saaksid kõik makseteenuse pakkujad juurdepääsu maksesüsteemi tehnilise infrastruktuuri teenustele, et kõikjal liidus oleks tagatud erinevate makseteenuse pakkujate kategooriate võrdne kohtlemine. Nagu nähtub samuti nendest kaalutlustest, oli liidu seadusandja kavatsus nimelt tagada, et iga makseteenuse pakkuja saaks võrdsetel tingimustel kasutada selliseid teenuseid, et tagada tegelik konkurents makseturgudel.
- 61 Samadest kaalutlustest, eriti aga nendest, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 58 ja 59, nähtub, et kuigi direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõuded peavad põhimõtteliselt lubama kõikidele makseteenuse pakkujatele direktiivis kehtestatud tingimustel maksesüsteemidele juurdepääsu, soovis liidu seadusandja ette näha ka erineva kohtlemise makseteenuse pakkujate vahel, kui nendevahelised erinevused seda põhjendavad.
- 62 Konkreetselt suletud kolme osapoolega maksesüsteemide kohta nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 59, et liidu seadusandja pidas asjakohaseks mitte kohaldada nende suhtes juurdepääsunõudeid, et stimuleerida konkurentsi maksesüsteemide vahel. Nagu nähtub aga eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktides 54–56, kui kolme osapoolega maksekaardisüsteem otsustab end avada, tuginedes konsolideerimisgrupi välisele makseteenuse pakkujale, sarnaneb tema tegevus klassikalisele nelja osapoolega maksesüsteemi omale, mistõttu ei saa tema suhtes juurdepääsunõuete kohaldamata jätmist enam põhjendada vajadusega stimuleerida turul tema tekitatud konkurentsi.
- 63 Direktiivi 2015/2366 eesmärkide – eelkõige artikli 35 lõike 1 eesmärgi, mis on võrdsete konkrentsitingimuste tagamine makseteenuste osutamisel – saavutamise võib osutada raskeks, kui kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes, mis tugineb kolmandale isikule, kes on käsitatav makseteenuse pakkujana selle direktiivi artikli 4 punkti 11 tähenduses, või kelle rolli võib pidada samaväärseks sellise pakkuja omaga, ei kohaldataks makseteenuse pakkujate suhtes nimetatud direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud maksesüsteemidele juurdepääsu nõudeid.
- 64 Järelikult tuleb sedastada, et selliseid nõudeid kohaldatakse kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes, mis on sõlminud kaubamärgi kooskasutuse lepingu määruse 2015/751 artikli 2 punkti 32 tähenduses, kui asjaomane kooskasutuse partner on makseteenuse pakkuja direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 11 mõttes ja isegi siis, kui nimetatud partner selle lepingu raames ei osuta ise seoses kaubamärkide kooskasutamise kaudu pakutavate toodetega ühtki makseteenust.

- 65 Samamoodi kohaldatakse juurdepääsunõudeid selle süsteemi suhtes igal juhul siis, kui kolme osapoolega maksekaardisüsteem on sõlminud lepingu agendiga direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 38 tähenduses. Nimelt, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 45, kuna agent on direktiivi artikli 4 punktis 38 määratletud kui „füüsiline või juriidiline isik, kes tegutseb makseteenuste osutamisel makseasutuse nimel“ ja olgugi et agent ei ole seega tingimata ise makseteenuse pakkuja, tuleb tema rolli, arvestades selle laadi, pidada kõikidel juhtudel samaväärseks makseteenuse pakkuja omaga.
- 66 Seda tõlgendust ei sea kahtluse alla MasterCard Europe'i väide, mille kohaselt olukorrad, kus kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes kohaldatakse juurdepääsunõudeid, peaksid olema samad nagu need, kus sellisele süsteemile laienevad vahendustasudega seotud kohustused vastavalt määruse 2015/751 artikli 1 lõikele 5 ja artikli 2 punktile 18, mille kohaldamisala ja kehtivus on eelotsuse küsimuste ese tänase kuupäeva kohtuotsuse American Express (C-304/16) aluseks olevas kohtuasjas.
- 67 Sellega seoses piisab, kui märkida esiteks, et nii määruse 2015/751 artikli 1 lõike 5 kui ka artikli 2 punkti 18 sõnastus, mis käsitlevad eelkõige olukordi, kus kolme osapoolega maksekaardisüsteeme tuleb selles määruses ette nähtud kohustuste, sealhulgas vahendustasude piirmäärasid käsitlevate kohustuste kohaldamise eesmärgil käsitada nelja osapoolega maksekaardisüsteemina, erineb mitmes mõttes direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b sõnastusest.
- 68 Teiseks, olgugi et nende kahe nõuete kategooriaga taotletavad eesmärgid, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, tõepoolest kattuvad selles osas, et nende mõlema eesmärk on tagada konkurentide võrdne kohtlemine ja tegelik konkurents makseturgudel, on nende kahe nõuete kategooria sisu kui ka õigusakt, milles need on sätestatud, siiski erinevad.
- 69 Eelnevaid kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tuleb tõlgendada nii, et kolme osapoolega maksekaardisüsteem, mis on kaubamärgi kooskasutuse partneriga sõlminud kooskasutuse lepingu, ei jää selles sättes ette nähtud erandi kohaldamisalast välja ja seega ei kohaldata tema suhtes selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud nõudeid juhul, kui kaubamärgi kooskasutuse partner ei ole makseteenuste pakkuja ega osuta selles süsteemis makseteenuseid seoses kaubamärkide kooskasutamise kaudu pakutavate toodetega. Seevastu kolme osapoolega maksekaardisüsteem, mis tugineb makseteenuste osutamise eesmärgil agendile, jääb selle erandi kohaldamisalast välja ja seega kohaldatakse tema suhtes artikli 35 lõikes 1 sätestatud nõudeid.

Teine küsimus

- 70 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma teise küsimusega selgitada sisuliselt, kas direktiivi 2015/2366 artikkel 35 on kehtetu osas, milles see näeb ette juurdepääsunõuded, mis on kohaldatavad sellise kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes, mis on sõlminud kaubamärgi kooskasutuse lepingu kooskasutuse partneriga, kes ise ei osuta nimetatud süsteemis makseteenuseid seoses kaubamärkide kooskasutamise kaudu pakutavate toodetega, või mis tugineb makseteenuste osutamiseks agendile.
- 71 Kõigepealt tuleb märkida, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tõlgendus, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 69, ei vasta kaubamärgi kooskasutuse lepingute osas täielikult tõlgendusele, mille alusel esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus teise küsimuse.
- 72 Seega, arvestades esimesele eelotsuse küsimusele antud vastust, tuleb teisele küsimusele vastata vaid osas, mis puudutab selle määratlemist, kas direktiivi 2015/2366 artikkel 35 on kehtetu asjaolu tõttu, et selle artikli lõikes 1 sätestatud nõuded on kohaldatavad sellise kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes, mis tugineb makseteenuste osutamiseks agendile.

Väide põhjendamiskohustuse rikkumise kohta

- 73 Põhjendamiskohustusega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et kuigi liidu akti põhjendused, mis on nõutud ELTL artikli 296 lõikes 2, peavad näitama selgelt ja ühemõtteliselt asjaomase akti vastuvõtja arutluskäiku, nii et huvitatud isikutel oleks võimalik tutvuda võetud meetme põhjendustega ning Euroopa Kohus võiks teostada selle üle kontrolli, ei ole sellegipoolest nõutav, et põhjendused sisaldaksid kõiki asjakohaseid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid. Põhjendamiskohustuse järgimise hindamisel tuleb ka arvestada mitte ainult akti sõnastust, vaid ka selle konteksti ning kõiki vastavat küsimust reguleerivaid õigusnorme (16. juuni 2015. aasta kohtuotsus, Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Lisaks on Euroopa Kohus korduvalt leidnud, et kui sellisest üldkohaldatavast õigusaktist nähtub institutsiooni taotletava eesmärgi põhisisu, oleks liigne nõuda, et erinevad tehnilised valikud oleks eraldi põhjendatud (vt 3. märtsi 2016. aasta kohtuotsus, Hispaania vs. komisjon, C-310/15 P, ei avaldata, EU:C:2016:132, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 75 Antud asjas selgitavad direktiivi 2015/2366 põhjendused 49, 50 ja 52 piisavalt selgelt loogikat, millele tugineb selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud nõuete kohaldamine selliste kolme osapoollega maksekaardisüsteemide suhtes, mis tuginevad süsteemi tegevuse raames konsolideerimisgrupi välisele makseteenuse pakkujale või kolmandale osapoollele, kelle rolli võib pidada samaväärseks sellise teenuse pakkuja omaga. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 60, on nimetatud põhjendustes konkreetselt välja toodud, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 eesmärk on tagada, et põhimõtteliselt peaksid kõik makseteenuse pakkujad saama juurdepääsu maksesüsteemi tehnilise infrastruktuuri teenustele, et kõikjal liidus oleks tagatud erinevate makseteenuse pakkujate kategooriate võrdne kohtlemine ja seeläbi tagada tegelik konkurents makseturgudel.
- 76 Lisaks nähtub nendest põhjendustest, et kuigi juurdepääsunõuded peaksid põhimõtteliselt võimaldama vastavalt direktiivis 2015/2366 kehtestatud tingimustele kõikidele makseteenuse pakkujatele juurdepääsu maksesüsteemide tehnilise infrastruktuuri teenustele, oli seadusandja kavatsus ka ette näha makseteenuse pakkujate erinev kohtlemine, kui see on põhjendatud nendevaheliste erinevustega. Olgugi et liidu seadusandja pidas asjakohaseks vabastada kolme osapoollega suletud maksekaardisüsteemid juurdepääsunõuetest, et stimuleerida maksesüsteemide vahelist konkurentsi, leidis ta samas, et juhul, kui mõni kolme osapoollega maksekaardisüsteem otsustab enda avada, kasutades konsolideerimisgrupi välist makseteenuse pakkujat või kolmandat osapoolt nagu agent, kelle rolli võib pidada samaväärseks sellise teenuse pakkuja omaga, sarnaneks selle süsteemi tegevus klassikalisele nelja osapoollega süsteemile, mistõttu ei põhjenda enam vajadus stimuleerida nimetatud konkurentsi tema vabastamist sellistest juurdepääsunõuetest.
- 77 Lisaks toob direktiivi põhjendus 52 välja kolme osapoollega suletud maksekaardisüsteemide ja väljakujundatud tavapärase maksesüsteemide vahelised erinevused, mis selgitavad, et kolme osapoollega maksekaardisüsteemidele juurdepääsu nõuete kohaldamine on põhjendatud vaid siis, kui nende süsteemide tegevuse tulemusel jäävad need välja selle direktiivi artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b kohaldamisalast.
- 78 Sellest tuleneb, et direktiivi 2015/2366 sätteid, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 75, toovad välja olukorra tervikuna, mis viis liidu seadusandja otsuseni kohaldada selliste kolme osapoollega maksekaardisüsteemide suhtes, mis on sõlminud agendilepingud, selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõudeid, samuti selle otsusega taotletavad üldeesmärgid, ja võimaldavad seega vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 73 meenutatud kohtupraktikale asjaomastel isikutel tutvuda nimetatud otsuse põhjendusega ja Euroopa Kohtul teostada oma kontrolli.
- 79 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 73 ja 74 viidatud kohtupraktikale ei olnud liidu seadusandja kohustatud direktiivis 2015/2366 konkreetselt välja tooma põhjuseid, miks igas asjaomases olukorras tuleks kolme osapoollega maksekaardisüsteemi suhtes kohaldada juurdepääsunõudeid.

80 Seetõttu ei saa asuda seisukohale, et direktiiv 2015/2366 on selles osas põhjendamata, mis võiks kaasa tuua selle artikli 35 kehtetuse.

Väide, et esineb ilmne hindamisviga

81 Eelotsusetaotlusest nähtub, et direktiivi 2015/2366 artikli 35 kehtivus on põhikohtuasjas vaidlustatud väidetava ilmse hindamisvea tõttu selles osas, et selle artikli lõikes 1 sätestatud juurdepääsunõudeid kohaldatakse niisuguste kolme osapoolega maksekaardisüsteemide suhtes, mis on sõlminud agendilepingud, kuna liidu seadusandjal ei ole võimalik võtta vastu sellise ulatusega sätet.

82 Samas ei nähtu käesoleva menetluse käigus Euroopa Kohtule saadetud dokumentidest, et liidu seadusandja oleks sel põhjusel teinud direktiivi 2015/2366 artikli 35 osas ilmse hindamisvea.

83 Täpsemalt öeldes ei ole ühegi Euroopa Kohtule esitatud dokumendi põhjal võimalik tõendada, et liidu seadusandja tegi vea, kui leidis, et sellise süsteemi lisamine direktiivi 2015/2366 artikli 35 lõike 1 kohaldamisalasse aitaks kaasa käesoleva kohtuotsuse punktides 57–63 osutatud eesmärkide saavutamisele.

Väide, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet

84 Tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt nõuab proportsionaalsuse põhimõtte, et liidu institutsioonide aktid oleksid vastava õigusaktiga taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobivad ega läheks kaugemale sellest, mis on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik (16. juuni 2015. aasta kohtuotsus, Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).

85 Mis puudutab nende tingimuste täidetuse kohtulikku kontrolli, siis on Euroopa Kohus tunnustanud liidu seadusandja ulatuslikku kaalutusõigust talle antud pädevuse teostamisel niisugustes valdkondades, kus ta peab tegema nii poliitilisi kui ka majanduslikke või sotsiaalseid valikuid või kus ta peab läbi viima keerulise hindamise või andma hinnangu. Seega ei ole vaja välja selgitada, kas niisuguses valdkonnas võetud meede on ainus või parim võimalik vahend, sest meetme õiguspärasust saab mõjutada üksnes see, kas meede on pädevate institutsioonide poolt taotletavat eesmärki arvestades ilmselgelt sobimatu (vt 8. juuni 2010. aasta kohtuotsus, Vodafone jt, C-58/08, EU:C:2010:321, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

86 Antud juhul ei ole ei ole ühegi Euroopa Kohtule esitatud dokumendiga võimalik tõendada, et direktiivi 2015/2366 artikkel 35 ei ole sobiv selliste õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks, nagu on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 57–62.

87 Vastupidi, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 63 ja 65, kuna direktiivi 2015/2366 eesmärkide – eriti artikli 35 eesmärgi, milleks on võrdsete konkurentsitingimuste tagamine makseteenuste osutamisel – saavutamine võib osutada raskeks, kui kolme osapoolega maksekaardisüsteemi suhtes, mis tugineb agendile, ei kohaldataks juurdepääsunõudeid, siis ei olnud selliseid eesmarke silmas pidades asjakohatu kohaldada neid nõudeid ka sellise süsteemi suhtes.

88 Eeltoodust nähtub, et teise eelotsuse küsimuse analüüsimisel ei ilmnenu ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 2015/2366 artikli 35 kehtivust.

Kohtukulud

- 89 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 35 lõike 2 esimese lõigu punkti b tuleb tõlgendada nii, et kolme osapoolega maksekaardisüsteem, mis on kaubamärgi kooskasutuse partneriga sõlminud kooskasutuse lepingu, ei jää selles sättes ette nähtud erandi kohaldamisalast välja ja seega ei kohaldata tema suhtes selle direktiivi artikli 35 lõikes 1 sätestatud nõudeid juhul, kui kaubamärgi kooskasutuse partner ei ole makseteenuse pakkuja ega osuta selles süsteemis makseteenuseid seoses kaubamärkide kooskasutamise kaudu pakutavate toodetega. Seevastu kolme osapoolega maksekaardisüsteem, mis tugineb makseteenuste osutamise eesmärgil agendile, jääb selle erandi kohaldamisalast välja ja seega kohaldatakse tema suhtes artikli 35 lõikes 1 sätestatud nõudeid.
2. Teise eelotsuse küsimuse analüüsimisel ei ilmnenud ühtki asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 2015/2366 artikli 35 kehtivust.

Allkirjad